

Autizmus Alapítvány

1089 Budapest, Delej u. 24-26.; Levélcím: 1426 Budapest, Pf. 68.

Tel/fax: 210-4364; 314-2859

Web: www.autizmus.hu; E-mail: autizmus@autizmus.hu

Szakmai Beszámoló

az Autizmus Alapítvány 2020. évi működéséről

Jelen szakmai beszámoló az Emberi Erőforrások Minisztériuma VIII./617-2/2020/KOZNEVIG számú Támogatói Okirat alapján nyújtott támogatásához kapcsolódóan mutatja be az Autizmus Alapítvány tevékenységeit.

A **Minisztériumtól 2020-ban 30,8 millió forint** költségvetési támogatás érkezett, mely megegyezik az előző évben kapott összeggel.

Ezt, mint a korábbi években is, modellintézményeink működésének fenntartásában, valamint szakemberképzési, szupervíziós, ismeretterjesztési és tanácsadói feladataink ellátásában használtuk fel, az ezekben felmerülő bér- és bérjellegű költségeink egy részének fedezetére.

2020-ban minden intézményegységünk számára meghatározó feladat volt a koronavírus okozta helyzethez való gyors, rugalmas alkalmazkodás és a hatékony védekezés megszervezése, szolgáltatásaink elérhetőségének folyamatos biztosítása mellett. Összességében közösségünk minden nehézség ellenére sikeresen helyt állt a rendkívüli helyzetben és kreatív, innovatív megoldásokat is sikerült kidolgozni.

Sajnos költségeinket jelentősen megnövelte a járvány okozta rendkívüli helyzet, bevételeink viszont megcsappantak, hiszen egyes szakmai szolgáltatásainkat átmenetileg fel kellett függesztenünk.

A fentiek miatt is nagy örömmel értesültünk arról, hogy az év végén Prima Primissima Díjjal ismerték el szakmai munkánkat.

Szintén nagy örömünkre szolgált, hogy főigazgatónk, Dr. Balázs Anna gyermekpszichiáter Józsefváros díszpolgára lett.

Az Autisták Országos Szövetségével és más szervezetekkel szakmai együttműködésünk változatlanul szoros, rendszeres. 2020-ban a következő országos módszertani feladatokban vettünk részt:

- szakértői háttér biztosítása a készülő Országos Autizmus Stratégiához a diagnosztikát, valamint az iskolás-és felnőttkort érintő területeken
- az AOSZ oktatási munkacsoportja számára szakértői feladatok ellátása – a munkacsoport 2020-ban a szakértői bizottságok autizmus-szemponturnak akadálymentesítésének jó gyakorlatait gyűjtötte össze

E mellett a MAGYE autizmus szakosztályában szintén aktív szerepet vállaltunk a szakterülettel kapcsolatos feladatok ellátásában.

Módszertani Központunk munkája szerteágazó. Szolgáltatásainkat a felhasználók igényeihez igazítjuk, folyamatosan biztosítva a visszajelzés lehetőségét. Az oktatásügy, az egészségügy és a szociális területen működő intézményeink munkatársai valós igényekkel, élethelyzetekkel találkoznak mindennapi munkájuk során. A közvetve és közvetlenül több ezer családdal való kapcsolattartás tapasztalatainak felhasználásával módszertani központunk hiteles, szükséglet alapú támogatást nyújt a meglévő képzések megvalósításával, a módszertani fejlesztésekkel, a nagy részben külső szakmai kooperációban végzett kutatásokban való részvétellel, országos szakmai hálózatunkban való információterjesztéssel, valamint az autizmus szakirányt végző gyógypedagógus hallgatók képzésében.

Kiemelt figyelmet fordítottunk arra, hogy munkatársaink megjelenését különböző támogatási, tanácsadási formák, keretek között tegyük elérhetővé, hiszen az autizmus sokszínűségéből adódóan változatosan gazdag a segítségnyújtás, ellátás lehetséges útja.

A szakemberképzés területén tanfolyamaink és felsőoktatásban folytatott munkánk tovább bővült és részben az online térbe helyeződött:

Az ELTE BGGYK autizmus-specifikus BA és posztgraduális képzéseinek folyamatos létszám bővülésével egyre több hallgatót fogadunk különböző keretek között és az Alapítvány egyre több munkatársa vonódik be a képzések megvalósításába. Szakpedagógiai és terepgyakorlaton összesen 130 hallgató vett részt.

A Semmelweis Egyetem klinikai szakpszichológus szakképzésében és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Karának Fejlődés-és Klinikai Gyermekpszichológia és Felnőtt Klinikai Pszichológia mesterképzésében összesen 11 főnek biztosítottunk gyakorlóhelyet.

Folytattuk szakmai ismeretterjesztő tevékenységünket, számos helyen tartottunk felkérésre előadást, szülői klubot, konzultációt.

Szakmai beszámolóinkban ismertetjük az Autizmus Alapítvány működését, egységenként áttekintjük a közvetlen és közvetett ellátás területén 2020-ban végzett munkát: ezen belül kiemelten egyes intézményeink direkt ellátás területén végzett feladatait, eredményeit.

Beszámoló a módszertani munkáról

Alapítványunk életében a 2020-as év jelentős változást hozott a módszertani munkánk szempontjából. A koronavírus járvány megjelenése és az országosan elrendelt rendkívüli helyzet új utak feltérképezésére sarkallta szakmai gondolkodásunkat. A folyamatos újratervezés, a bizonytalanság megtapasztalása és a kreatív, újszerű megoldások keresése egyaránt jellemezte a munkafolyamatainkat.

Az év eleje megszokott módon indult. Egynapos képzéseinket sikerült három alkalommal, 38 személy számára, személyes jelenlét mellett megtartanunk. 30 órás akkreditált tanfolyamainkat székhelyünkön, valamint kihelyezett formában Mórahalmon tartottuk meg, 40 kolléga kontakt képzése valósulhatott így meg.

Az első félév bizonytalan helyzetében a további tervezett képzéseinket, tanfolyamainkat lemondtuk, türelmet kértünk a jelentkezőktől. Különösen nehéz helyzetbe a különböző projektek támogatásával jelentkezők kerültek, hiszen a programok futamidejének lejáratára több esetben megakadályozta a későbbi részvételi lehetőséget.

Alapítványunk módszertani szakmai csoportja levélben kereste meg Tártai Anikót, az Emberi Erőforrások Minisztériuma Köznevelés-igazgatási Főosztályának kormány főtanácsosát, aki a képzéseink online formában való megtartására biztatott bennünket. Az év második felében akkreditált 30 órás képzést, online formában két alkalommal tartottunk, 62 fő részvételével. Online egynapos tematikus képzést három alkalommal sikerült megszerveznünk, 54 személyt oktatva.

Az elégedettségi kérdőívek arról tanúskodnak, hogy az online formára való átállás nem csorbította a szakmai minőséget. A hallgatók visszajelzései és saját tapasztalataink alapján a felnőttképzésben a továbbiakban is a biztonságos, online oktatási formát preferáljuk.

2020-ban mindösszesen **172** fő számára biztosítottuk a tudásbővítés lehetőségét tanfolyamaink, képzéseink elvégzésével, az alábbi összegzés alapján:

Autizmussal élő gyermekek, tanulók inkluzív nevelésének-oktatásának alapjai „Alapozó tanfolyam”		
Helyszín, időpont	Létszám	Elégedettség
Mórahalom, 2020. március 9-12.	20 fő	4,42 – 5,00
Budapest online, 2020. november 2-6.	31 fő	4,04 – 4,96
Összes résztvevő	51 fő	

Autizmussal élő gyermekek szociális és kommunikációs készségeinek fejlesztése „Haladó tanfolyam”		
Helyszín, időpont	Létszám	Elégedettség
Budapest online, november 16-20.	31 fő	4,44 – 4,92
Összes résztvevő	31 fő	

**Autizmussal élő gyermekek, tanulók inkluzív nevelésének-oktatásának alapjai
„Inkluzív tanfolyam”**

Helyszín, időpont	Létszám	Elégedettség
Budapest, 2020. szeptember 21-25.	20 fő	4,17 – 4,95
Összes résztvevő	20 fő	

Egynapos képzések		
Képzés neve	helyszín, dátum	Létszám
Kihívást jelentő viselkedések befolyásolásának lehetőségei és technikái	Budapest, 2020. február 7.	17 fő
Struktúra és vizuális segítség a mindennapokban-napirendek, folyamatábrák, fejlesztő feladatok egyénre szabott elkészítése	Budapest, 2020. február 14.	6 fő
Én-könyv és Napló készítése: gyakorlati tréning autizmus-specifikus eszközök alkalmazásáról	Budapest, 2020. március 6.	15 fő
Nem, vagy alig beszélő gyermekek és felnőttek kommunikációjának fejlesztése	Budapest online, 2020. május 6., 8.	18 fő
Motiválhatóság és jutalmazás - Gyakorlati program a jutalmazási rendszer kialakításáról	Budapest online, 2020. május 20., 22.	18 fő
Kihívást jelentő viselkedések befolyásolásának lehetőségei és technikái	Budapest online, 2020. május 27., 29.	16 fő
Összes résztvevő	2020	90 fő

Az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar hallgatói számára szintén a biztonságos, online formát választottuk gyakorlatuk teljesítéséhez mind a két félév során. Oktatóink számára komoly szakmai kiívást jelentett a nappali, levelező és szakirányú továbbképzési formában hallgató diákok terepgyakorlatait és szakpedagógiai gyakorlatait eredményesen vezetni az online térben.

Az ELTE BGGYK hallgatóinak online oktatása az Autizmus Alapítvány szakemberei által		
	2019/2020 tavaszi félév	2020/2021 őszi félév
Autizmus Alapítvány Általános Iskolája	27 fő	42 fő
Autizmus Alapítvány Felnőtt csoportja	26 fő	29 fő
Autizmus Alapítvány Ambulanciája	-	6 fő
Összesen:	53 fő	77 fő

A koronavírus járvány megjelenése szükségessé tette, hogy kollégáink átfogó segítséget nyújtsanak az autizmussal élő személyek, családjaik és az őket segítő szervezetek, szakemberek számára egyaránt. Az Autisták Országos Szövetségével szoros együttműködésben, könnyen, ingyenesen hozzáférhető szakmai tartalmak keletkeztek.

Szintén az Autisták Országos Szövetségének felkérésére képzést dolgoztunk ki a Szociális Kommunikációs Kérdőív (SCQ) használata, valamint az autizmus szempontú szükségletfelmérés témakörében. A képzés a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság bentlakásos szociális intézményi kitagolás folyamatába illeszkedve, az autizmus spektrum zavarok szűrését és a szükségletek felismerését hivatott előmozdítani. A képzést két alkalommal tartottuk meg, 80-80, összesen 160 fő részvételével 2020. decemberben.

2020-ban online átállás mellett meg tudtak valósulni a folyamatos orvostovábbképzés rendszerében tervezett és akkreditált diagnosztikus képzések:

1. Autizmus Diagnosztikus Obszervációs Séma (ADOS) Tréning 2020. október 7-10,
2. Autizmus Diagnosztikus Obszervációs Séma (ADOS) Tréning 2020. október 28-31.
3. Autizmus Diagnosztikus Interjú Javított Változat (ADI-R) Tréning 2020. nov. 11-14.
4. Autizmus Diagnosztikus Obszervációs Séma (ADOS) Konszenzus kódolás 2020. dec. 4.
5. Autizmus Diagnosztikus Interjú Javított Változat (ADI-R) Konszenzus kódolás 2020.dec. 5.
6. Autizmus spektrum zavarok diagnosztikája felnőttkorban. 2020. november 27.

Az ADOS és ADI-R Tréningeken és Konszenzus kódolásokon (lásd 1-5.), túlnyomórészt a megyei szintű szakértői bizottságok munkatársai vettek részt, összesen 80 fő képződött a Családbarát Ország Nonprofit Kft-vel együttműködésben, az EFOP-1.9.5-VEKOP-16-2016-00001 azonosító számú "A kora gyermekkori intervenció ágazatközi fejlesztése" című kiemelt projekt finanszírozásában.

A felnőtt diagnosztikus tréninget (lásd. 6.) 19 fő végezte el.

Oktatói feladataink mellett kontakt és online formában egyaránt folytattuk egyéb szakmai tevékenységeinket, előadások tartása, konferenciákon való részvétel, egyéni és csoportos tanácsadás, szakmai szupervízió megvalósítása tette változatossá mindennapjainkat. Az alábbiakban látható e tevékenységek tételes felsorolása:

- Előadás tartása a budapesti Trefort gimnázium tanárai számára
- Bekapcsolódás az Autmentor 2020 programba, 12 alkalmas szupervízió biztosítása egy salgótarjáni lakóotthon számára az Abigél Közhasznú Egyesület partnereként
- Rendszeres szupervízori jelenlét biztosítása a Ginkó Ház-Autista gyerekekért és családjaikért pedagógusai számára
- Szülőklub vezetése a Budapest XVIII. kerületi SOFI-ban
- Előadás tartása a miskolci Éltes Mátyás Általános Iskola és EGYMI szakmai közössége számára
- Érzékenyítő foglalkozások vezetése pomázi óvodapedagógusok számára a Mesevár és Hétszínvirág óvodákban

- Előadás tartása a Soproni Kozmutza Flóra Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola munkatársai részére
- Szupervízió biztosítása a budapesti Prizma Általános iskola, Óvoda, EGYMI iskolai autista tagozatán
- Online szülőklub tartása a Mozaik Egyesület felkérésére
- Online előadás tartás az Apró Lépések Egyesület felkérésére

Beszámoló az Autizmus Alapítvány Általános Iskolájának munkájáról

Intézményünknek 2020 tavaszán óriási szakmai kihívást jelentett a digitális munkarendre való áttérés, hiszen minden tanuló számára egyedi megoldást kellett találnunk. A tananyagot és a feladatokat egyénre szabottan, különböző formákban juttatuk el a családoknak, a papír alapú gyakorló feladatok elpostázásától az online foglalkozások megtartásáig. A kapcsolattartás a szülőkkel folyamatos volt, az otthoni környezetben felmerült problémákra a szakemberek igyekeztek megfelelő megoldást javasolni. E mellett gyakorlatvezető kollégáinknak meg kellett szervezniük a gyógypedagógus hallgatók gyakorlatát ebben az új helyzetben, ami nagyfokú kreativitást kívánt meg és jelentős többletfeladatot jelentett számukra.

A tanév munkatervét a koronavírus helyzetnek megfelelően módosítani kellett, például gyakornok kollégáink minősítő vizsgája az őszi időszakra tolódot.

Ugyanakkor a rendkívüli helyzet előnyökkel is járt: módszertani eszköztárunk jelentősen bővült a digitális munkarend során és közös *Tudástár* is készült, hogy munkatársaink megoszthassák egymással és a hasonló profillal működő ellátóhelyekkel ötleteiket, feladattípusaikat.

Intézményünk részt vett az AOSZ koronavírus aloldalának tartalmi kidolgozásában, így az *„Ajánlás szakemberek és szülők számára autista gyermekek, tanulók digitális távoktatás idején történő ellátására”* című dokumentum és a *„Kórházi Kiskönyv”* létrehozásában.

Szintén az AOSZ-al együttműködésben veszünk részt az Országos Autizmus Stratégia fejlesztésében, szakértői háttérrel biztosítva az oktatási munkacsoport feladataihoz.

2020 tavaszán feszített tempóban dolgozott a tantestület az új NAT-nak megfelelő *Pedagógiai Program és Helyi Tanterv kidolgozásán. Két kerettantervet, a Kerettanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára, valamint a Kerettanterv a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára* című tartalmi szabályozókat adaptáltuk autizmusra.

I. Az intézményben ellátott gyermekek, tanulók köre

A beszámoló évében 20 gyermek egyéni és kiscsoportos autizmus-specifikus fejlesztése valósult meg. Felméréseinket és módszertani eszköztárunkat szisztematikusan fejlesztettük 2020-ban is, többek között bevezettük a *megújult Quill féle készségleltárt és a vizuális támogatások egyéni tervezéséhez készült informális felméréseket*. Mindkét felmérés MA szakdolgozatok tárgya volt, melyekben kollégáink szerzőként, vagy témavezetőként vettek részt.

A 2020/2021-es tanévben a következő osztályok működnek: 2 összevont alsó tagozatos osztály, 1 összevont felső tagozatos osztály. Az osztályokat további csoportokra bontottuk a gyermekek egyéni szükségleteinek megfelelően. A tanulócsoporthoz létszáma: 3-5 fő, egy gyermeket 1:1 helyzetben látunk el súlyos stresszkezelési nehézségei miatt. Viselkedését szisztematikusan feltérképezzük a S.T.A.R. modell mentén és tervezzük fokozatos beillesztését a kortársak közé.

A családokkal való együttműködés igen szoros, napi rendszerességgel konzultálunk, illetve a gyermeket szükség esetén otthoni környezetében is megfigyeljük és tanácsokat adunk a felmerült problémák megoldásához.

Tanulóinknak mintegy fele tanúsít olyan kihívást jelentő viselkedéseket, melyek másokra vagy önmagukra nézve veszélyesek lehetnek, így munkánk során igen nagy hangsúlyt kap a

viselkedések szisztematikus feltérképezése, elemzése, valamint a problémás viselkedések megelőzése, kezelése. Korszerű, pozitív beavatkozási stratégiákon nyugvó gyakorlati módszereinket megosztjuk a társintézményekben dolgozó kollégákkal is.

II. Az intézmény munkatársai

Intézményünk szakember ellátottsága kifejezetten magas szintű, akár az itt dolgozó kollégák képzettségét, akár létszámát tekintjük, ugyanakkor elmondható, hogy arányaiban megváltozott a tantestület összetétele, az utóbbi években több kevésbé tapasztalt, fiatal munkatárssal dolgozunk, így a belső továbbképzés, szupervízió jelentős, fejlesztendő feladatunk. A 2020/2021-es tanév során 7 főállású gyógypedagógus és 7 gyógypedagógiai asszisztens vesz részt a gyermekek közvetlen ellátásában és a módszertani feladatok megvalósításában. A gyógypedagógiai asszisztensek szintén folyamatosan képzésekben vesznek részt, ketten közülük az autizmus szakirányon tanulnak.

A munkatársak közül hat gyógypedagógus már rendelkezik autizmus szakirányú diplomával, egy kollégánk esetében pedig folyamatban van a szakirányú végzettség megszerzése.

Vezető munkatársaink oktatóként és gyakorlatvezetőként is dolgoznak ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar BA szintű és posztgraduális autizmus kurzusában.

A fentiekén kívül nagyon fontosnak tartjuk az intézményen belüli és kívüli módszertani továbbképzést, rendszeres esetmegbeszélést. Szakmai szupervízorként és a módszertani fejlesztések tervezésében, megvalósításában Havasi Ágnes, az ELTE BGGYK autizmus szakirányának oktatója működött közre.

III. Iskolánk rendszeres szakmai tevékenységei:

- Az iskola szakemberei további gyermekek esetében *gyógypedagógiai gondozást, egyéni fejlesztést és tanácsadást* látnak el az Ambulanciával kooperációban.
- Jelentős feladatunk távozott tanulóink utánkövetése, a családok és az ellátó intézmények egyaránt rendszeresen kérnek konzultációt, szupervíziót.
Folyamatos feladat a *szakmai, módszertani tapasztalatok továbbadása* szakemberek és szülők számára. Ebben az évben többek között részt vettünk az AOSZ modellprogramjának folytatásában: otthoni segítők képzése – tananyag kidolgozás gyermekkor fókusszal.
- Intenzíven fejlesztjük az autizmussal élő gyermekek nevelése-oktatása során alkalmazható módszertani eszköztárat.
- Folyamatosan tájékoztatást nyújtunk az autizmussal kapcsolatos szakirodalomról, a minőségi ellátáshoz szükséges szakmai és szervezési keretéről. Autizmus-specifikus fejlesztési terveket, taneszköz-mintákat bocsátunk rendelkezésre, segítséget nyújtunk a helyi tantervek autizmusra vonatkozó részeinek kimunkálásában
- Az intézmény külső kapcsolatai kiterjedtek, meghatározó szerepet töltenek be az autizmus spektrum zavarral kapcsolatos tudományos, szakmai fejlesztésekben, hatásuk az érdekvédelem területén is jelentős.

- Az intézmény alapvető jellemzője a belső szakmai fejlesztőmunka, amelynek alapja a szakemberek együttműködése. A jó gyakorlatok megosztása, az autizmus-specifikus tudás átadása továbbképzések, konzultációk, hospitálások formájában országos szinten biztosított.
- Iskolánk továbbra is országos modell-intézményként működik, folyamatosan fogadva az autizmus-specifikus ellátást nyújtó, vagy az ilyen típusú ellátásra készülő szakmai partnereket.
- is rendszeresen fogad hallgatókat Az iskola ezen felül továbbra is gyakorlóléhelyet biztosít az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karának posztgraduális és BA szintű autizmus kurzusai számára és egyéb felsőoktatási/oktatási intézményekből.

Az Autizmus Alapítvány Ambulanciájának szakmai munkájáról

Az Autizmus Alapítvány Ambulanciája pszichiátriai, valamint gyermek- és ifjúságpszichiátriai területen működő, komplex szolgáltatásokat nyújtó intézmény. Gondozói feladatait az Országos Egészségbiztosítási Pénztárral szerződéses viszonyban, szakrendelői és a közvetlen ellátáson túli szakmai feladatait az Autizmus Alapítvány támogatásával látja el.

Az ambulancia szolgáltatásai a diagnosztikától a beavatkozásig a nemzetközi ajánlásoknak megfelelő, bizonyítékokon alapuló módszertanon és eszköztáron alapulnak. Munkatársai aktív szerepet vállalnak a hazai diagnosztikus- és terápiás eszköztár fejlesztésében, oktatásban, kutatásban, munkájuk hazai- és nemzetközi szinten való bemutatásában.

I. Az Autizmus Alapítvány Ambulanciájának szakmai tevékenységei

(1) Szakrendelői- és Gondozóintézményi Ambuláns Ellátás (Részletesen lásd II. pont).

2020-ban a legnagyobb kihívást a korlátozások melletti-, illetve a lehető legnagyobb biztonságot garantáló ambuláns ellátás megszervezése jelentette. Sikeresen álltunk át online szolgáltatások biztosítására és a tavaszi korlátozások után is fenntartottuk a telemedicina ellátást az ezt lehetővé tevő vizsgálati eseményeknél, valamint az alapvető biztonsági előírások (lázmérés, fertőtlenítés, szájmascsk, arcpajzs használata) mellett biztosítottuk a hozzánk érkező családok teljes elkülönítését.

A változásokra azonnal reagálva online tematikus konzultációs lehetőséget indítottunk a karanténba szorult családok számára gyermekük otthoni ellátása kapcsán.

Ambulanciánk tevékenységének legnagyobb részét pácienseink és családjaik ellátása jelenti: elsősorban kontrollvizsgálat, tanácsadás, terápia, szülő- és szakember-konzultáció, pszichoedukációs tréning, terápiás szupervízió keretében. Ugyanakkor számos közoktatáshoz, szociális ellátáshoz köthető feladatot is felvállalunk, amennyiben pácienseink érdeke ezt megkívánja. Nagy számban végzünk diagnosztikus kivizsgálást minden életkorban. Rendszeres szupervíziót biztosítunk a Terápiás Centrumban egyéni- és csoportos terápiába járó, ambulanciánk gondozásában lévő gyermekekkel foglalkozó szakemberek számára.

(2) Kutatás, publikációk, ismeretterjesztés:

2020-ban kutatási feladataink átmenetileg háttérbe szorultak, az évre tervezett konferencia megjelenések a korlátozó intézkedések miatt elmaradtak, ugyanakkor a szakmai ismeretterjesztésre az autizmus spektrum zavarok diagnosztikájával kapcsolatban, továbbra is nagy hangsúlyt fektettünk.

A tavalyi évhez hasonlóan előadást tartottunk az orvostovábbképzés (CME, OFTEX) kötelező szintentartó tanfolyamán, valamint elkészült az autizmus spektrum zavarok felnőtt diagnosztikus kérdéseivel foglalkozó, elsősorban pszichiátereket és a felnőtt klinikumban dolgozókat célzó összefoglaló, melyben két fejezet (Autizmus spektrum zavarok szűrése, diagnosztikája felnőttkorban és Lányok, nők az autizmus spektrumon, a női fenotípus) szerzőjeként működött közre kollégánk. A kiadvány a NFSZK megrendelésére készült, jelenleg megjelenés alatt áll.

Németh Krisztina (2020). Az autizmus spektrum zavarok gyermek-és felnőttkori diagnosztikájának aktuális kérdései. Előadás a Semmelweis Egyetem Szak és Továbbképzési Központjának kötelező szintentartó tanfolyamán.

(3) Bemutató intézményi feladatok:

(3.1.) Ambulanciánk egyben *bemutató oktatási intézményként* is működik, ahol különböző felsőoktatási-, továbbképzési- és ellátó intézményekből fogadunk látogatókat rendszeres gyakorlati vagy alkalmi hospitálási lehetőséget biztosítva. A látogatók fogadása a korlátozó intézkedések alatt szünetelt, ezen kívül jelentősen csökkent, ugyanakkor a megkezdett gyakorlatokat a tavaszi félévben online befejeztük, valamint az őszi félévben szintén online formában vállaltuk. Az ELTE BGGYK autizmus-spektrum zavarok pedagógiája szak és szakirányú továbbképzésében, a Semmelweis Egyetem Klinikai Pszichológia Szakképzésében, valamint az ELTE PPK Fejlődés-és Klinikai Gyermekpszichológia és Felnőtt Klinikai Pszichológia mesterképzésében magyar és angol nyelven gyakorlótérrel biztosítunk. 2020-ban a pedagógusképzésben 6 fő, a klinikai szakpszichológus és pszichológus képzésben összesen 11 fő képződött.

2020-ban összesen 27 látogatót fogadtunk.

(3.2.) További oktatási tevékenységek az ELTE BGGYK *posztgraduális szakirányú továbbképzésében* pszichológiai és pedagógiai tantárgyak oktatása, valamint a Semmelweis Egyetem *Klinikai Pszichológia Szakképzésében* kognitív viselkedésterápiás szupervízió biztosítása.

(4) Szakmai konzultáció, szupervízió biztosítása

Ambulanciánk szakemberei rendszeres konzultációs és szupervíziós lehetőséget biztosítanak az Autizmus Alapítvány Terápiás Centrumában-, Általános Iskolájában-, Felnőtt Csoportjában- és Felnőtt Klubjában dolgozó munkatársak számára, és igény szerint külső szakembereknek.

(5) Továbbképzés, együttműködés

Az Autizmus Alapítvány kiemelt figyelmet fordít munkatársainak belső képzésére és külső képzési lehetőségek biztosítására, mind a szakmai fejlődés előmozdítása érdekében, mind a hosszabb távú mentálhigiénés védelem szempontjából. Hasonlóképp kiemelt figyelemmel kezeli a szakmai partnerekkel, valamint a társszakmákkal való együttműködés kialakítását és fenntartását.

2020-ban egy munkatársunk elvégezte az Autizmus Diagnosztikus Interjú (ADI-R) Tréninget.

Az intézményen belül rendszeresen zajlanak módszertani konzultációk, szakirodalom referálók, továbbképzések, 2020-ban online formában.

II. Az Autizmus Alapítvány Ambulanciájának szolgáltatásai és betegforgalmi adatai

II.1. Szolgáltatások

(1) *Diagnosztikus kivizsgálás* gyermek- és felnőttkorban.

A kivizsgálást multidiszciplináris team végzi (pszichiáter, pszichológus/gyógypedagógus, főorvosi szupervízió mellett), célja az autizmus spektrum zavar igazolása vagy kizárása, valamint a lehetséges járulékos pszichiátriai zavarok feltérképezése. A diagnosztikai kivizsgálás alapja a gyermek vagy felnőtt fejlődésének és viselkedésének részletes feltárása, felmérése pszichiátriai/pszichológiai/pedagógiai módszerek, standard diagnosztikus- és felmérő eszközök segítségével. A diagnózis- és a lehetséges beavatkozások részletes megvitatásra kerülnek a családdal, felnőttkorban az érintett klienssel, a tapasztalatokat és javaslatokat írásos szakvéleményben rögzítjük. A kivizsgálások átlagosan 3 alkalmat jelentenek, alkalmanként pedig körülbelül két órát vesznek igénybe.

(2) *Gondozásba-vételi vizsgálat* gyermek- és felnőttkorban.

A gondozásba-vételt autizmus szakmai team (pszichiáter/pszichológus/gyógypedagógus, főorvosi szupervízió mellett) végzi, célja, hogy azok a gyermekek/felnőttek is hosszú távú gondozásban részesülhessenek, akik a szakmai standardoknak megfelelően felállított autizmus-spektrum zavar diagnózissal érkeznek, és ezt a család, illetve felnőttkorban maga az érintett is elfogadja. A gondozásba vételről írásos szakvélemény készül. A gondozásba-vételi vizsgálatok azonos szakemberigény és alkalmankénti időtartam mellett kevesebb, általában 1-2 vizsgálati alkalmat jelentenek.

(3) *Kontrollvizsgálat* gyermek- és felnőttkorban.

Autizmus szakmai team vagy szakember végzi (pszichiáter/pszichológus/gyógypedagógus, főorvosi szupervízió mellett), célja a gyermek fejlődésének követése, felnőttkorban az állapotváltozás monitorozása, az aktuális kérdések megvitatása, javaslattevés a megfelelő ellátásra, annak szakmai tartalmaira.

(4) Konzultáció családoknak

A szülőket vagy más családtagokat egyénre szabottan segítjük az autizmus természetének megértésében, abban, hogy az otthoni környezetet és saját viselkedésüket is képesek legyenek gyermekük speciális igényeinek megfelelően módosítani. A viselkedési problémák specifikus eszközökkel való hatékony kezelésére konkrét javaslatokat teszünk.

(5) Konzultáció szakembereknek

Célja a gyermekkel/felnőttel rendszeresen foglalkozó szakemberek (pl. tanár, óvónő, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, pszichológus, lakóotthon munkatársa) felkészítése az autizmussal élő kliens fogadására, ellátására az autizmus-specifikus szemlélet, módszertan bemutatásával, konkrét, egyénre szabott tanácsadással.

(6) Problémaorientált pszichoedukációs tréning

Célzott, az autizmus spektrum zavarokban jellemző problématerületekre, valamint beavatkozási módokra (pl. étkezési nehézségek, problémás viselkedés, vizuális segítség alkalmazása) fókuszáló ellátási forma szülők és/vagy a gyermekkel foglalkozó szakemberek számára.

(7) Ambuláns egyéni terápiák

Ambulanciánkon elérhető autizmus-specifikus beavatkozások tartalmi szempontból - a kliens életkorához és szükségleteihez, valamint a terápiát végző szakember képzettségéhez igazodva – autizmus - specifikus fejlesztést, autizmus - specifikus életvezetési tanácsadást, illetve szupportív pszichoterápiát, vagy szintén autizmus - specifikus kognitív viselkedésterápiát jelentenek.

(8) Felnőtt Klub

A 90-es évek elejétől folyamatosan működő Klub taglétszáma mintegy 20 fő, a szülőcsoporton átlagosan 10 szülő vesz részt. A Klub olyan autizmussal élő kamaszok, felnőttek és szülei számára nyújt szolgáltatást, akik egyébként nem részesülnek specifikus támogatásban. 2020-ban a veszélyhelyzet tavaszi kihirdetése óta felnőtt klubunk szünetel. Ambuláns ellátás keretében tartjuk a kapcsolatot azokkal a tagokkal, akik ezt igényelték.

(9) Közoktatás területéhez (is) kapcsolható szolgáltatások.

A gyermek kognitív profiljának részletes feltérképezése, melynek része az értelmi képességek és/vagy adaptív szint felmérése standard intelligenciatesztekkel, kérdőíves, illetve interjú alapú eljárásokkal, valamint a tanulási képességek (taníthatóság, tanulási stílus, figyelem, együttműködés, stb.) részletes felmérése és a fejlesztési területek átfogó feltérképezése. Ezek alapján a szakmai team ajánlást tesz a gyermek intézményes elhelyezésével, a beiskolázás formájával, illetve az egyénre szabott autizmus-specifikus fejlesztéssel kapcsolatban.

(10) Szociális gondozás területéhez (is) kapcsolódó szolgáltatások:

A családokat részletes információkkal látjuk el az igénybe vehető szociális juttatásokról és az ezt megalapozó törvényi háterről. Szükség szerint hivatalos igazolásokat és útmutatókat adunk ki, illetve az ügyintézésben is segítjük a családokat.

Felnőttkorban a diagnózisról szóló igazolás és javaslat mellett az autonómia szint meghatározására irányuló vizsgálattal (Vineland II Adaptív Viselkedést mérő Skála) is igyekszünk hozzájárulni a felnőttek komplex állapotfelméréséhez.

II.2. Betegforgalmi adatok

Nyilvántartott kliensek száma 4807 fő, aktív gondozottak száma: 4532 fő (2020. december 31-i adatok).

2020-ban összesen 3479 esemény történt.

Megnevezés	esemény (alkalom)
Első, diagnosztikus vizsgálat + gondozásba vételi vizsgálat	303
Vizsgálat folytatása, kivizsgáláshoz kapcsolódó formális felmérés pl. Autizmus Diagnosztikus Interjú, Autizmus Diagnosztikus Obszervációs Séma, Intelligenciatesztek	461
Kontrollvizsgálat, kontrollvizsgálaton történő pszichológiai felmérés	420
Vineland Adaptív Viselkedési Skála	51
Diagnózis- megbeszélés	228
Tanácsadás, konzultáció	172
Egyéni terápiás ülés, egyéni terápiás üléshez kapcsolódó szupervíziós ülés	829
Pszichoedukációs tréning	1015

Az Autizmus Alapítvány Terápiás Centrumának munkájáról

Személyi feltételek

Az Autizmus Alapítvány Terápiás Centruma részben önköltséges alapon működő ellátó intézmény, mely az Autizmus Alapítvány Ambulanciájával szorosan együttműködve dolgozik. 2020. évben a Terápiás Centrumban egy állandó munkatárs mellett hat, az Autizmus Alapítvány különböző részlegein dolgozó kolléga látta el a feladatokat (négy fő Autizmus Alapítvány Ambulancia, két fő Autizmus Alapítvány Általános Iskola munkatársa), személyenként általában heti egy terápiás órát tartva. A terápiákkal kapcsolatos szupervíziót az Autizmus Alapítvány Ambulanciájának munkatársai látták el.

Működési idő, forma

A Centrum heti öt munkanapon nyújtotta szolgáltatásait, 2020-ban a járványhelyzet miatt, ahol ezt a gyermek életkora és a beavatkozás típusa lehetővé tette, szükségszerűen részben online.

A TERC tevékenységei

2020. évben a szakemberek által megtartott terápiás órák:

	ellátott gyermek	ellátott felnőtt	óraszám
1 állandó munkatárs	29 fő	4 fő	747 óra
6 óraadó munkatárs	9 fő	6 fő	117 óra
összesen	38 fő	10 fő	864 óra

(1) Egyéni fejlesztés

Célja a gyermekek/felnőttek speciális szükségleteihez alkalmazkodó beavatkozás. Emellett a szülők/hozzátartozók/szakemberek támogatása, oktatása is kapcsolódik hozzá, hogy a hatékony módszereket otthoni, illetve óvodai és iskolai körülmények között is alkalmazni tudják.

A fejlesztő szobában a gyermekek számára (a felnőttekkel életkoruknak és egyéni szükségleteiknek megfelelő környezetben) olyan strukturált környezetet alakítottunk ki, amely elrendezésével, vizuális támogatással egyértelműen bejósolható színteret jelent. A foglalkozások során autizmus specifikus módszereket alkalmazva tanítottuk a hiányzó készségeket, többek között: napirendhasználatot, önálló munkavégzést, tevékenységváltást, egyénre szabott kommunikációt, egyéni szükségleteknek megfelelő szociális készségeket, életkornak megfelelő, változatos tevékenységet.

A szülők az év során elfogadták az általunk alkalmazott módszereket. Egyes családok lehetőség szerint a gyermek szükségleteihez sikeresen módosították az otthoni környezetet. A megismert, jól működő technikákat, módszereket a terápiát végző pedagógus segítségével alkalmazták a mindennapi élethelyzetekben.

A jó képességekkel rendelkező fiatalok, felnőttek életvezetési problémáik megoldásában kaptak heti rendszerességgel vagy kéthetente segítséget a szakemberektől.

(2) Kiscsoportos fejlesztések

A foglalkozásokon elsősorban a szociális-kommunikációs készségek, az önismereti készségek és a beilleszkedést elősegítő társas készségek fejlesztésére fókuszáltunk az egyéni sajátosságok, szükségletek figyelembevételével.

A 2020-ban kéthetente vagy heti rendszerességgel négy, 2-4 fős csoport számára valósult meg csoportos foglalkozás. A terápiában részt vettek általános iskolás és középiskolás korú gyermekek, illetve felnőttek.

(3) Konzultáció

2020-ban több ellátott gyermek tanára, gyógypedagógusa, illetve gyógypedagógiai asszisztense vette fel a kapcsolatot a Terápiás Centrum munkatársaival abból a célból, hogy ismerkedjen a nálunk alkalmazott módszerekkel és tanácsokat kérjen az adott gyermek intézményen belüli támogatásával kapcsolatban.

(4) Egyéb

A Centrum munkatársai oktatnak az Autizmus Alapítvány által szervezett tanfolyamokon, képzéseken (alapozó, haladó, inkluzív, egynapos tréningek), részt vesznek pályázati munkákban, valamint a gyógypedagógus hallgatók gyakorlatvezetésében.

Autizmus Alapítvány Nappali Ellátást Nyújtó Intézmény

Az intézmény alapfeladatai

Az Autizmus Alapítvány Nappali Ellátást Nyújtó intézménye terápiás jellegű ellátást biztosít. Feladata az autizmussal élő, támogatásra szoruló fiatalok modell-értékű nappali ellátása. Intézményünk jelenleg is hiánypótló szolgáltatásnak számít a hazai ellátórendszerben, akár a kiváló személyi feltételeket, akár az itt elérhető módszertani tudást és tapasztalatot tekintjük.

Az intézményben folyó munka célja, hogy az ide járó fiatalok a lehető legmagasabb önállósági szintjükre jussanak el a mindennapi élet színterein, és lehetőségeikhez mérten felkészüljenek a csoportból való továbblépésre – képességeik szerint munkába álljanak, felkészüljenek az egyéni szükségleteiknek megfelelően kialakított támogatott lakhatás és életvitel igénybevételére, illetve családjuk támogatásától minél kevésbé függjenek. Mindehhez nagyon fontos a családokkal való szoros együttműködés és folyamatos párbeszéd.

A 2020-as év, mint sokaknak, nekünk sem a korábban kitűzött tervek alapján alakult. A karantén nagyon hirtelen érkezett, nem tudtuk a fiatalokat felkészíteni erre a hatalmas változásra. Azonban a korábbi években felépített alapokra online keretek között is tudtunk építeni. A családok maximálisan együttműködők voltak, lehetőségeikhez igazítva, más-más felületeket tudtunk segítséget nyújtani. Fontos volt, hogy tartani tudjuk a fiatalokkal a kapcsolatot, átbeszéljük velük, megmutassuk nekik ebben a furcsa és idegen helyzetben az új szabályokat, de az új lehetőségeket is – pl. mivel foglalhatják el magukat otthon.

A családokat abban támogattuk, hogy hogyan alakítsanak ki új rutinokat, milyen tevékenységek bevezetését javasoljuk egy-egy fiatal esetében. Összességében pozitív visszajelzéseket kaptunk, örömmel vették online jelenlétünket a mindennapjaikban, nagy segítséget jelentett nekik, hogy tudják, van kihez fordulniuk.

Az intézményben ellátott fiatalok az autizmusban súlyosabban érintett személyek, akik esetében igen fontos az autizmus-specifikus ellátás, illetve a fejlesztés folyamatossága. A képességfejlesztés mellett nagy hangsúlyt kap a stressz és az esetleges viselkedésproblémák megelőzése és kezelése, a kiegyensúlyozott és tartalmas mindennapok biztosítása, valamint a felnőtt korhoz kapcsolódó egyéb területek fejlesztése.

A csoportot nagyrészt egymást jól ismerő, több éve együtt dolgozó fiatalok alkotják, de ebben az évben sok változás történt.

2020 januárjában egy fő támogatott lakhatás ellátásba került. Februárban újra 12 fő vette igénybe az ellátást, csatlakozott a csoporthoz egy új tag.

A Covid-19 járvány miatt március közepétől június elejéig a közvetlen intézményi ellátás szünetelt, online keretek között tartottuk a kapcsolatot a családokkal, láttuk el a fiatalokat otthon végezhető feladatokkal, programokkal. Ez a karantén-helyzet mindenkinek nehézséget jelentett, különösen igaz volt ez azokra a fiatalokra, akiknek a családjában fokozott elővigyázatosságra van szükség krónikus betegségek miatt. Sajnos 2 fő így az újranyitást követően sem tudott csatlakozni a csoporthoz. 2 főt pedig a járvány súlyosbodását követően ismét online keretek között látunk el.

A nyár folyamán 2 főt szintén sikeresen felkészítettünk egy újonnan nyílt támogatott lakhatásba való beköltözésre.

Szeptembertől 1 fő, majd októbertől még egy fő ellátott vette igénybe az ellátást, így 2020 végén 10 fő áll a gondozásunk alatt.

A közvetlen intézményi ellátásba visszatérve rengeteg dolgunk akadt. Volt, aki könnyen visszazokott a korábbi működésbe, de több fiatalunknál nagy visszaesést tapasztaltunk. Az új közösségi szabályok (távolságtartás, személyi higiéné) bevezetése, megtanítása, a korlátozások elmagyarázása komoly és folyamatos feladatnak bizonyult. Többeknek nagyfokú stresszt jelent ez a bizonytalan helyzet, sok változással, programok és a megszokott rutinok elmaradásával kell megküzdeniük a fiataloknak.

A járvány súlyosbodása miatt a kedvelt sportfoglalkozásokra sem tudtunk járni a Suhanj Fitnessbe, elmaradtak a zenei interakciós foglalkozások és a külső programokról, táborozásról is le kellett mondanunk.

Mindezek ellenére igyekeztünk a megszokott, biztonságos légkörben ellátni a fiatalokat, és segíteni a családokat a mindennapokban. Továbbra is rugalmas időbeosztásban veszik igénybe az ellátást (napi 5-7 órában), képességeiknek, munkabírásuknak és a család igényeinek megfelelően. Napirendjüket úgy állítjuk össze, hogy egyéni szükségleteikhez, és lehetőség szerint a felnőttkor elvárásaihoz is igazodjanak, napjaik tevékenyen, hasznosan teljenek. A munka mellett nagy hangsúlyt fektetünk a szociális-és kommunikációs készségeket fejlesztő csoportos foglalkozásokra, a munkaviselkedés tanítására valamint a szabadidő hasznos eltöltésének gyakorlására. Fontos szempont a minél magasabb önállósági szint elérése.

Gájerné Balázs Gizella
szervezési- és gazdasági igazgató

Németh Krisztina
ambulancia vezető

Ószi Tamásné
iskolaigazgató